

شناسایی عوامل و ملاک‌های مؤثر در توسعه فرهنگی در ورزش قهرمانی

رحیم رضانی نژاد^۱، محمدمهدی رحمتی^۲، سیدجلیل میروسی^۳،

سیداحمد نژاد سجادی^۴

۱. استاد مدیریت ورزشی، دانشگاه گیلان*

۲. دانشیار جامعه‌شناسی، دانشگاه گیلان

۳و۴. استادیار مدیریت ورزشی، دانشگاه ولی‌عصر رفسنجان

تاریخ پذیرش: ۱۳۹۴/۱۰/۲۳

تاریخ دریافت: ۱۳۹۴/۰۵/۱۱

چکیده

شناخت عوامل و ملاک‌هایی که می‌توانند روند توسعه فرهنگی در ورزش قهرمانی را تسهیل کنند، بسیار مهم است. از این رو، هدف از پژوهش حاضر، شناسایی عوامل و ملاک‌های مؤثر در توسعه فرهنگی در ورزش قهرمانی می‌باشد. روش پژوهش، ترکیبی بود و مرحله اول آن براساس نظریه کارکردگرایی ساختی پارسونز طراحی گردید. در مرحله دوم پژوهش با استفاده از روش نمونه‌گیری هدفمند، ۱۴۳ کارشناس و پژوهشگر (استاد) حوزه فرهنگ و تربیت‌بدنی به‌عنوان نمونه آماری پژوهش انتخاب شدند. بررسی داده‌ها با استفاده از روش تحلیل عاملی با چرخش متعامد، به ترتیب اهمیت نشان داد که پنج عامل توسعه فرهنگ سیاسی، تقویت هویت ملی - دینی، توسعه فرهنگ اقتصادی، توسعه فرهنگ اجتماعی و توسعه آموزشی و فناوری برای توسعه فرهنگی در ورزش قهرمانی ضروری هستند. همچنین، از میان سه ملاک عامل توسعه فرهنگ سیاسی، ملاک شایسته‌سالاری؛ در بین چهار ملاک عامل تقویت هویت ملی - دینی، ملاک سلامت اخلاقی؛ از سه ملاک عامل توسعه فرهنگ اقتصادی، ملاک اخلاق اقتصادی؛ در بین چهار ملاک عامل توسعه فرهنگ اجتماعی، ملاک سرمایه اجتماعی و از میان پنج ملاک عامل توسعه آموزشی و فناوری اطلاعات، ملاک آموزش و پژوهش در اولویت قرار داشتند؛ بنابراین، توسعه فرهنگ سیاسی و تقویت هویت ملی - دینی، اولین گام در جهت توسعه فرهنگی در ورزش و به‌ویژه ورزش قهرمانی می‌باشد.

واژگان کلیدی: ورزش قهرمانی، توسعه فرهنگی، تقویت هویت ملی - دینی، توسعه فرهنگ سیاسی

مقدمه

پیشرفت و تکامل هر جامعه انسانی نیازمند توسعه فرهنگی در تمامی ابعاد سیاسی، اقتصادی، اجتماعی و آموزشی می‌باشد و به دلیل وجود باورها و اعتقادات جامعه ایرانی، توسعه به عنوان پیشرفت ایرانی - اسلامی معرفی شده است (مختاریانپور، ۱۳۸۸، ۱۴۵). اهمیت فرهنگ در شکل‌گیری توسعه مطلوب، انکارناپذیر می‌باشد؛ زیرا، پیشرفت به بستر فرهنگی هر جامعه وابسته بوده و نشان‌دهنده تطابق یا همگامی بین فرهنگ و توسعه است و هر توسعه‌ای باید بر توسعه فرهنگی در تمامی ابعاد جامعه استوار باشد. منظور از توسعه فرهنگی، رشد آگاهی‌ها، قابلیت‌ها و امکانات هر جامعه جهت برآوردن نیازهای مادی و معنوی، بهبود روابط اجتماعی و انسانی و افزایش توانایی‌های علمی و اخلاقی برای تمام افراد جامعه است.

ورزش، بازتاب نظام اجتماعی بوده و با فرهنگ، اقتصاد و سیاست پیوند خورده است. درحقیقت، ورزش یک خرده و یا پاره‌فرهنگی است که به تسامح "فرهنگ ورزش" خوانده می‌شود. این خرده‌فرهنگ شامل باورها، ارزش‌ها، هنجارها، رفتارها و نمادهای مربوط به ورزش است و چون هر پاره‌فرهنگی با دیگر ابعاد فرهنگی و توسعه‌ای در تعامل می‌باشد (مهدوی، ۱۳۸۳، ۱۲)؛ بنابراین، ورزش از نظر ماهوی و ذاتی، نهادی فرهنگی است که به لحاظ کارکرد با نهاد بهداشت، سلامت، تربیت و در چند دهه اخیر نیز با اقتصاد در هم آمیخته است. این کارکرد در حوزه‌های اجتماعی و سیاسی نیز نمود فراوانی دارد. در جامعه اسلامی ایران وجود انبوه علاقه‌مندان، تماشاگران و فعالان جوان ورزشی و انتشار مجلات، روزنامه‌ها و برنامه‌های ورزشی متعدد، اهمیت این کارکرد و رابطه را نشان می‌دهد و گویای لزوم توجه به توسعه فرهنگی در ورزش و به دنبال آن ورزش قهرمانی می‌باشد. منظور از توسعه فرهنگی در ورزش قهرمانی، گسترش هنجارها، ارزش‌ها، باورها، نمادها و غیره در ورزش، به دور از مسائل غیراخلاقی و ناهنجاری‌های رایج فعلی است؛ بنابراین، برخلاف توسعه فرهنگ ورزش که بر افزایش میزان مشارکت افراد در برنامه‌های ورزشی و توجه بیشتر به بعد جسمانی تأکید دارد، توسعه فرهنگی در ورزش، تمامی ابعاد اجتماعی، سیاسی، اقتصادی، هویتی و فرهنگی ورزش را شامل می‌شود. ازسوی دیگر، فرهنگ ورزش بخشی از توسعه فرهنگی در ورزش می‌باشد.

با توجه به اهمیت توسعه فرهنگی در ورزش قهرمانی، اقدامات و مطالعات، بیشتر در رابطه با دیگر ابعاد توسعه ورزش یا فرهنگ ورزش انجام گرفته و توجه کمتری نسبت به توسعه فرهنگی در ورزش شده است؛ مثلاً، برخی از پژوهشگران خارجی، به طور عمده به بررسی مدل‌های کلی توسعه ورزش در جامعه پرداخته‌اند که ورزش قهرمانی نیز بخشی از این مدل‌های توسعه را تشکیل داده است. در

این باره می‌توان از مدل هرمی شش سطحی شیلبری و دین^۱ (۲۰۰۱) و مدل هرمی یا پیرامیدی مول^۲ (۲۰۰۵) یاد کرد که بیشتر بر نحوه و میزان مشارکت افراد در سطوح مختلف ورزش تأکید داشته و مسیر حرکت افراد را در راه رسیدن به سطوح بالاتر مانند ورزش قهرمانی ترسیم کرده‌اند. در داخل کشور نیز طرح جامع ورزش کشور (۱۳۸۳) مانند سایر مدل‌های نظری، تنها بر توسعه ورزش از طریق یا همان افزایش مشارکت افراد تا رسیدن به سطح نخبه تأکید دارند و مؤلفه‌های این طرح، حتی بخش فرهنگی آن نیز همین هدف را دنبال می‌کنند. برخی از پژوهشگران مانند غفرانی و همکاران (۱۳۸۹)، مظفری و همکاران (۱۳۹۱) و سیف‌پناهی و همکاران (۱۳۹۰)، تنها عوامل داخلی و خارجی مؤثر بر توسعه ورزش قهرمانی را بررسی کرده و با ارائه شاخص‌های اجتماعی، سیاسی و عمدتاً اقتصادی، راهبرد این نوع توسعه را تدوین کرده‌اند. البته، برخی از این شاخص‌ها در توسعه فرهنگی در ورزش قهرمانی مؤثر می‌باشند. همچنین، ملایی (۱۳۹۳)، بیکر و هورتون^۳ (۲۰۰۴)، گرین^۴ (۲۰۰۵)، دی‌بوسچر^۵ و همکاران (۲۰۰۶)، بولکه و رابینسون^۶ (۲۰۰۹) و جیانگ^۷ و همکاران (۲۰۰۷) نیز در پژوهش‌های خود به بررسی عوامل کلان مؤثر بر توسعه ورزش قهرمانی پرداختند. اگرچه در این مطالعات عوامل اجتماعی، روانی، خانوادگی و حتی فرهنگی به‌عنوان عوامل اثرگذار معرفی شده‌اند، اما به‌طور ویژه بر توسعه کمی ورزش قهرمانی مانند ورود افراد و کسب موفقیت آن‌ها توجه شده است. در برنامه پنجم توسعه کشور نیز بر ارتقای معنویت، اخلاق و ارزش‌های اسلامی در جامعه از طریق توسعه و گسترش ورزش تأکید شده است. در این برنامه، شاخص‌ها و اهدافی مانند افزایش سالیانه جمعیت ورزش قهرمانی، کسب مدال در رقابت‌های مختلف ورزشی، تأمین منابع مالی از طریق توسعه مشارکت بخش خصوصی و غیره، از راه‌های رسیدن به این نوع توسعه معرفی شده است. بررسی بیشتر این برنامه، گویای برتری بعد اقتصادی آن و کم‌توجهی یا بی‌توجهی به سایر ابعاد، به‌ویژه بعد فرهنگی ورزش می‌باشد.

در این راستا، برخی از پژوهش‌ها به بررسی رابطه توسعه ورزش قهرمانی با ابعاد توسعه اشاره کرده‌اند؛ به‌عنوان مثال، وان تویکا و جورسکوک^۸ (۲۰۱۲) و بیان^۹ (۲۰۰۵)، توسعه ورزش قهرمانی از طریق توسعه اقتصادی مانند سرمایه‌گذاری برای افزایش امکانات و اعزام ورزشکاران به مسابقات بین‌المللی

-
1. Shilbury & Deane
 2. Mull Pyramid Model
 3. Baker & Horton
 4. Green
 5. De bosscher
 6. Bohlke & Robinson
 7. Jiang
 8. Van Tuyckom & Joreskog
 9. Bian

را ضروری می‌دانند. همچنین، در مطالعات دی‌بوسچر و همکاران (۲۰۰۳) و جیانگ و همکاران (۲۰۰۷)، توسعه ورزش قهرمانی از طریق توسعه اجتماعی، به دلیل وجود فضاها، امکانات و تجهیزات ورزشی بیشتر در شهرها، دسترسی راحت‌تر به امکانات و فضاهای ورزشی و استفاده از علم، تکنولوژی و رسانه بیان شده است. صادقی آرائی و میرغفوری (۱۳۸۸)، هافمن^۱ و همکاران (۲۰۰۲) و فتر^۲ (۲۰۱۱) نیز برای توسعه ورزش قهرمانی از طریق توسعه فرهنگی، بر شاخص‌هایی مانند تعداد میزبانی رقابت‌های ورزشی و حمایت از ستارگان و نخبگان ورزش و به‌طور آشکار، بر عوامل اثرگذار بر توسعه کمی ورزش قهرمانی تأکید کرده‌اند. همچنین، مؤسسه سیمای جوان (۱۳۸۳) در پژوهشی، تنها به بررسی نقاط قوت و ضعف ابعاد فرهنگ ورزش قهرمانی فوتبال پرداخته است. در برخی پژوهش‌های نزدیک به موضوعات فرهنگ، احمدی و همکاران (۱۳۹۱) ضعف ساختاری، سطحی‌نگری و افراط و تفریط، عدم برنامه‌ریزی و تخصص‌گرایی و سلیقه‌ای عمل کردن را از مسائل مهم در امور فرهنگی ورزش قهرمانی کشور می‌دانند. حلبیان و همکاران (۱۳۹۳) نیز مؤلفه‌هایی مانند توهین نکردن به حریف در میدان مسابقه، قانون‌مداری به‌جای رابطه‌مداری، آموزش ارزش‌های اخلاقی از نخستین روزهای آغاز ورزش، عدم پرداخت رشوه و زدوبندهای مالی و پرهیز از خودخواهی و غرور بیش از حد را از معیارهای اخلاقی در ورزش حرفه‌ای دانسته‌اند. همچنین، صفابخش (۱۳۸۶) برای توسعه فرهنگ ورزش کشور، مؤلفه‌های اخلاق ورزشی، قانونمندی، روحیه کار جمعی و تیمی، شایسته‌سالاری و حرفه‌ای‌گرایی، رقابت‌جویی و فلسفه ورزش را پیشنهاد کرده است. وی بر این باور است که بیشتر پژوهش‌ها در مورد فرهنگ ورزش کشور، به بررسی ناهنجاری رفتاری در ورزشگاه‌ها پرداخته‌اند (۶۲/۵ درصد). صفابخش (۱۳۸۶) نیز به بررسی عوامل اثرگذار بر چالش‌های توسعه فرهنگ ورزش کشور از دیدگاه صاحب‌نظران پرداخته و آن‌ها را در چهار محور آموزشی، اجتماعی، قانونی و اقتصادی طبقه‌بندی کرده است. شاید بتوان از این پژوهش به‌عنوان تنها پژوهشی نام برد که به بررسی عوامل و ملاک‌های توسعه فرهنگ ورزش و تا حدی به توسعه فرهنگی در ورزش پرداخته است. مرور این مطالعات نشان می‌دهد که بررسی تمامی عوامل توسعه فرهنگی در ورزش قهرمانی کمتر مورد توجه بوده است. اقدامات انجام‌شده در راستای توسعه فرهنگی در ورزش، در سیاست‌های کلان کشور نیز عوامل و ملاک‌های توسعه فرهنگی را بررسی نکرده و تنها تعدادی شاخص را معرفی نموده است. برخی از این اقدامات عبارت از تعیین راهبردهای فرهنگی ورزش و تربیت‌بدنی در مصوبه ۵۶۵ شورای عالی انقلاب فرهنگی (۱۳۸۳) و تعیین تعداد محدودی شاخص و هدف فرهنگی در برنامه‌های سوم و چهارم توسعه؛ و نظام‌نامه جامع فرهنگ

1. Hoffman

2. Fetter

ورزش و تربیت‌بدنی و منشور فرهنگی ورزش هستند. از این‌رو، می‌توان استدلال کرد پژوهش درباره عوامل و ملاک‌های توسعه فرهنگی در ورزش و به‌ویژه ورزش قهرمانی، کمتر مورد توجه یا علاقه پژوهشگران، نهادهای آموزشی و سیاست‌گذاری قرار گرفته است. بنابراین، هدف از پژوهش حاضر، شناسایی عوامل و ملاک‌های مؤثر در توسعه فرهنگی در ورزش قهرمانی می‌باشد.

روش‌شناسی پژوهش

هدف اصلی در این پژوهش، شناسایی عوامل و ملاک‌های مؤثر در توسعه فرهنگی در ورزش قهرمانی بود و برای دستیابی به آن از روش ترکیبی^۱ استفاده گشت. مرحله اول پژوهش (بخش کیفی) براساس نظریه "کارکردگرایی ساختی" پارسونز^۲ طراحی شد و از طریق بررسی کتب دانشگاهی، مقالات متعدد علمی و اسناد موجود (برنامه‌های سوم و چهارم توسعه، سند راهبردی شاخص‌های فرهنگی نقشه مهندسی فرهنگی کشور، نظام‌نامه جامع فرهنگ ورزش و تربیت‌بدنی، منشور فرهنگی ورزش و غیره)، مهم‌ترین عوامل مؤثر در توسعه فرهنگی شناسایی گردید. پس از استخراج این عوامل، ۳۰ نفر از اساتید تربیت‌بدنی و فرهنگی که به‌طور عمده کارهای پژوهشی نزدیک به موضوع مورد نظر داشتند، به‌صورت هدفمند انتخاب شدند و ضمن تأیید عوامل شناسایی شده، در مورد روایی صوری و محتوایی پرسش‌نامه اولیه اظهار نظر نمودند. پس از انجام اصلاحات، پرسش‌نامه نهایی ۷۲ سؤالی با مقیاس پنج ارزشی لیکرت (از بسیار مهم = پنج تا بی‌اهمیت = یک) آماده گردید. شایان‌ذکر است که پایایی پرسش‌نامه با استفاده از ضریب هم‌بستگی آلفای کرونباخ ($\alpha = 0.91$) برآورد گردید. علاوه‌براین، در مرحله دوم پژوهش (کمی)، ۱۴۳ شرکت‌کننده (کارشناس و پژوهشگر شامل اساتید مدیریت ورزشی، جامعه‌شناس، فرهنگ‌شناس، مسئولان دانشکده‌های تربیت‌بدنی و مدیران تربیت‌بدنی دانشگاه‌ها (منحصراً با مدرک دکتری) به پرسش‌نامه طراحی شده در مرحله اول پژوهش پاسخ دادند. ضمناً، برای شناسایی عوامل و ملاک‌های توسعه فرهنگی در ورزش قهرمانی، تحلیل عاملی اکتشافی با چرخش متعامد مورد استفاده قرار گرفت.

نتایج

یافته‌های بخش کیفی پژوهش نشان داد که طبق رویکرد نظری پارسونز درباره نظام‌های اجتماعی و همچنین نظرات بسیاری از جامعه‌شناسان ورزشی و غیرورزشی، مطالعه و بررسی منابع کتابخانه‌ای، مطالعات، طرح‌های پژوهشی، مدارک و اسناد بالادستی مانند سند چشم‌انداز توسعه پنج ساله و غیره

-
1. Mixed Method Protocol
 2. Functional Structuralism

و نیز سطح سوم (مظاهر فرهنگ) الگوی سه سطحی شاین^۱ (۱۹۹۲) و کسب نظرات و تأیید ۳۰ نفر از اساتید تربیت‌بدنی و فرهنگی، پنج عامل توسعه فرهنگ اجتماعی، فرهنگ اقتصادی، فرهنگ سیاسی، توسعه آموزشی و فناوری اطلاعات و تقویت هویت ملی - دینی برای توسعه فرهنگی در ورزش قهرمانی شناسایی شدند که دارای بیشترین اهمیت بودند،

با توجه به این‌که در مرحله کیفی پژوهش، عوامل توسعه فرهنگ اجتماعی، فرهنگ اقتصادی، فرهنگ سیاسی، توسعه آموزشی و فناوری اطلاعات و تقویت هویت دینی - ملی به‌عنوان پنج عامل اصلی مؤثر بر توسعه فرهنگی در ورزش قهرمانی شناسایی شدند؛ فرایند تحلیل عاملی اکتشافی نیز طی پنج مرحله مجزا برای هر یک از عوامل اصلی شناسایی شده در بخش اول پژوهش و همچنین، تعیین ملاک‌های مربوط به هر عامل اجرا گردید که براساس آن در عامل توسعه فرهنگ اجتماعی، ملاک نشاط اجتماعی با گویه‌های حس همکاری و ارتباط دوستانه در ورزش، تأمین نیازهای رفاهی و خدماتی تماشاگران در ورزشگاه‌ها، تأمین امنیت رویدادهای ورزشی، حمایت مادی - معنوی از ورزشکاران موفق و ملاک مسئولیت‌پذیری اجتماعی با گویه‌های حضور اهالی ورزش در امور خیریه و عام‌المنفعه، پایبندی دینی (دوری از انجام اعمال خلاف شرع و عرف و قانون در ورزش)، انجام فرایض دینی در سازمان‌ها و رویدادهای ورزشی (نماز، روزه و غیره) و شرکت ورزشکاران در رویدادهای مهم سیاسی، اجتماعی و فرهنگی معرفی شدند. در ملاک سرمایه اجتماعی نیز گویه‌های اعتماد عمومی به جامعه ورزش و رعایت هنجارهای اجتماعی در ورزش؛ ملاک کنترل اجتماعی با گویه‌های اجرای یکسان قوانین و مقررات و نظارت بر آن‌ها در سازمان‌های ورزشی و ترجیح منافع سازمانی بر منافع فردی در ورزش و ملاک میراث اجتماعی با گویه‌های پاس‌داشت پیشکسوتان و بزرگان ورزش و وجود موزه‌ها و آثار گردشگری در ورزش مطرح شدند.

علاوه‌براین، در عامل توسعه فرهنگ اقتصادی، ملاک مشارکت مردمی با گویه‌های مشارکت بخش خصوصی در ورزش، وجود سازمان‌های مردم‌نهاد (NGO)^۲ و داوطلبانه در ورزش، پشتیبانی از حمایت مالی در ورزش و وجود آژانس‌ها و بنگاه‌های ورزشی نقل‌وانتقال بازیکن و شفافیت در قراردادها؛ ملاک تجارت ورزشی با گویه‌های توسعه صنعت توریسم ورزشی، رعایت موازین اسلامی در قراردادهای ورزشی، میزان رشد اشتغال از طریق ورزش و وجود قوانین حمایتی از اقتصاد ورزش و ملاک اخلاق اقتصادی با گویه‌های برخورد با فساد مالی در ورزش (رشوه و غیره)، حمایت از تولید و ساخت و مصرف کالاها، ابزارها و وسایل ورزشی داخلی شناسایی شدند.

1. Shien

2. Non-Governmental Organization

همچنین، در عامل توسعه فرهنگ سیاسی، ملاک جهان‌گرایی با گویه‌های ارتباطات و تعامل با مراکز ورزشی داخلی و بین‌المللی، حمایت دولت از میزبانی رویدادهای ورزشی مهم در کشور، فعالیت‌ها و اقدامات فرهنگی در رویدادهای ورزشی بین‌المللی و کسب کرسی و حمایت از نمایندگان کشور در سازمان‌های ورزشی بین‌المللی؛ ملاک واقعیت‌گرایی با گویه‌های سهم استانی و منطقه‌ای از ورزش براساس آمایش سرزمینی، اجتناب از ارائه وعده‌های غیرعملی و تحقق‌ناپذیر در ورزش، هم‌سویی کارگزاران ورزش با سیاست‌ها و برنامه‌های توسعه کشور، وجود تفکر استراتژیک و درازمدت و پرهیز از روزمرگی در ورزش و ملاک شایسته‌سالاری با گویه‌های ثبات مدیریت در ورزش، استفاده از نخبگان و متخصصان در مدیریت ورزش (تصمیم‌سازی)، ضابطه‌مندی در انتخابات و انتصابات در ورزش (بازیکن، مربی و غیره)، واگذاری مسئولیت‌های ورزشی براساس تجربه و تخصص، همکاری و تعامل سازمان‌های مختلف ورزشی و مرتبط با ورزش در کشور و وجود ساختارهای متناسب با سطوح چهارگانه (قهرمانی، همگانی، تربیتی و حرفه‌ای) مطرح گردید.

همچنین، عامل توسعه آموزشی و فناوری اطلاعات، ملاک آموزش و پژوهش با گویه‌های کتب علمی و آموزشی در ورزش، وجود نشریات علمی - تخصصی و ادواری و آموزشی در ورزش، وجود مراکز آموزشی - پژوهشی ورزش در نقاط مختلف کشور و به‌کارگیری یافته‌های پژوهشی در سازمان‌ها و برنامه‌های ورزشی؛ ملاک توانمندی نیروی انسانی با گویه‌های تعداد اعضای هیأت علمی و معلمان متخصص رشته تربیت‌بدنی و علوم ورزشی، تعداد مربیان و داوران کشور، تعداد روزنامه‌نگاران و مجریان ورزشی و میزان تحصیلات و تجربه اهالی جامعه ورزش؛ ملاک جامعه‌پذیری با گویه‌های کانون‌های رسمی و انجمن‌های صنفی در ورزش (مانند کانون هواداران، مربیان و غیره)، حضور چهره‌های شاخص و پیشکسوت فرهنگی و اجتماعی در اجتماعات و رویدادهای ورزشی؛ ملاک رسانه با گویه‌های تعداد سایت‌ها، وبلاگ‌ها و پایگاه‌های اطلاع‌رسانی در ورزش، تعداد شبکه‌های رادیویی و تلویزیونی ورزشی، میزان تولید بازی‌های رایانه‌ای، فیلم، سی‌دی و عکس در رابطه با ورزش، روزنامه‌ها، مجلات هفته‌نامه و ماهنامه‌های ورزشی و انتشار اخبار و اطلاعات درست و صحیح در رسانه‌های ورزشی و ملاک الگوپذیری با گویه‌های معرفی الگوهای ورزشی معاصر به جامعه، احیای شخصیت پهلوانان ملی و مذهبی در ورزش و توجه رسانه‌های گروهی در پرداختن به موضوع اخلاق در ورزش و ترویج فرهنگ پهلوانی را شامل شد.

در عامل تقویت هویت دینی - ملی نیز ملاک شهرت و محبوبیت با گویه‌های عدم تکبر و خودخواهی پس از موفقیت‌های ورزشی، پیروی از قهرمانان ملی - مذهبی در ورزش، پرهیز از خشونت، بداخلاقی و فحاشی در میادین و رقابت‌های ورزشی و پیروی از قهرمانان ملی - مذهبی در ورزش؛ ملاک عزتمندی با گویه‌های روحیه خودباوری ملی و عدم خودباختگی به فرهنگ ورزشی

غرب در جامعه ورزش و کسب سهمیه و مدال در رویدادهای ورزشی بین‌المللی؛ ملاک سلامت اخلاقی با گویه‌های پرهیز از مصرف مواد نیروزا (دوپینگ در ورزش) و پرهیز از زدوبندهای غیراخلاقی یا تبانی در ورزش و ملاک فرهنگ دینی و ارزش‌محوری با گویه‌های استفاده از مضامین، پیام‌ها و نمادهای دینی در میادین و اماکن ورزشی، استفاده از سبک معماری ایرانی - اسلامی در طراحی و ساخت اماکن ورزشی، احترام به پرچم و سرود جمهوری اسلامی در میادین ورزشی، وجود روحیه امر به معروف و نهی از منکر در ورزش، رعایت پوشش و ظاهر و حفظ شأن ایرانی - اسلامی در رویدادهای ورزشی ملی و بین‌المللی و ترویج روحیه پهلوانی و جوانمردی در ورزش مطرح شدند که ملاک‌ها و گویه‌های مؤثر در توسعه فرهنگی در ورزش قهرمانی بودند. پیش از انجام تحلیل عاملی اکتشافی و به‌منظور اطمینان از کافی بودن تعداد نمونه‌ها، از معیار کایزر - میر، اکلین (KMO)^۱ استفاده شد و برای تعیین همبستگی بین متغیرها، آزمون بارتلت به کار رفت. نتایج آزمون بارتلت (جدول شماره یک) نشان می‌دهد که استفاده از تحلیل عاملی اکتشافی برای پرسش‌نامه پژوهش مناسب بوده و ابعاد ساخته‌شده از اعتبار لازم برخوردار می‌باشند. نتایج آزمون KMO نیز حاکی از این است که تعداد نمونه‌ها برای تحلیل عاملی کفایت می‌کند.

جدول ۱- نتایج آزمون کایزر - میر، اکلین و بارتلت در تحلیل عاملی اکتشافی عامل‌های اصلی توسعه

فرهنگی در ورزش قهرمانی

عامل اصلی	کایزر - میر	خی‌دو	درجه آزادی	سطح معناداری
توسعه فرهنگ اجتماعی	۰/۷۸۸	۶۶	۱۰۵	۰/۰۰۱
توسعه فرهنگ سیاسی	۰/۸۶۶	۹۵۶/۵۲۸	۱۰۵	۰/۰۰۱
توسعه فرهنگ اقتصادی	۰/۸۴۸	۴۰۷/۷۲۴	۴۵	۰/۰۰۱
تقویت هویت دینی - ملی	۰/۸۲۵	۷۲۱/۶۱۶	۷۸	۰/۰۰۱
توسعه آموزشی و فناوری اطلاعات	۰/۸۳۹	۵۲۲/۰۸۷	۱۷۱	۰/۰۰۱

میزان ثبات درونی یا پایایی نیز با استفاده از آلفای کرونباخ برای پنج عامل اصلی به ترتیب توسعه فرهنگ اجتماعی برابر با (۰/۸۳)، توسعه فرهنگ سیاسی برابر با (۰/۹۰)، توسعه فرهنگ اقتصادی برابر با (۰/۸۰)، تقویت هویت دینی - ملی برابر با (۰/۸۷) و توسعه آموزشی و فناوری اطلاعات برابر با (۰/۹۱) به دست آمد. عوامل و ملاک‌های شناسایی شده مؤثر در توسعه فرهنگی در ورزش قهرمانی به همراه اهمیت آن‌ها از دیدگاه پاسخ‌دهندگان (میانگین و انحراف استاندارد)، بار عاملی مربوط به هر بعد و ملاک مربوطه در جدول شماره دو گزارش شده است.

1. Kaiser- Meyer-Oklin Measure of Sampling Adequacy

جدول شماره دو، پنج عامل و ۲۰ ملاک اصلی مؤثر بر توسعه فرهنگی در ورزش قهرمانی و میزان اهمیت آن‌ها را براساس میانگین و انحراف استاندارد نشان می‌دهد. براین اساس و با توجه به نظر شرکت‌کنندگان در پژوهش، عامل توسعه فرهنگ سیاسی با میانگین $(۴/۳۵ \pm ۰/۷۴)$ و عامل تقویت هویت دینی - ملی با میانگین $(۴/۳۴ \pm ۰/۷۳)$ نسبت به سایر عوامل شناسایی شده اهمیت بیشتری در توسعه فرهنگی در ورزش قهرمانی دارند. بررسی میانگین و انحراف استاندارد ملاک‌های مربوطه نیز حاکی از آن است که ملاک‌های سلامت اخلاقی $(۴/۶۶ \pm ۰/۵۹)$ ، سرمایه اجتماعی $(۴/۵۱ \pm ۰/۶۶)$ ، شایسته‌سالاری $(۴/۵۰ \pm ۰/۶۷)$ ، اخلاق اقتصادی $(۴/۳۹ \pm ۰/۶۹)$ ، شهرت و محبوبیت $(۴/۳۶ \pm ۰/۶۷)$ ، واقعیت‌گرایی $(۴/۳۲ \pm ۰/۷۴)$ ، کنترل اجتماعی $(۴/۳۲ \pm ۰/۷۴)$ ، عزتمندی $(۴/۳۰ \pm ۰/۸۱)$ و آموزش و پژوهش $(۴/۲۷ \pm ۰/۷۲)$ از اهمیت بیشتری برخوردار هستند.

جدول ۲- شاخص‌های آماری عوامل و ملاک‌های توسعه فرهنگی در ورزش قهرمانی

عامل اصلی	انحراف استاندارد	میانگین	بار عاملی	ملاک	انحراف استاندارد	میانگین	بار عاملی
توسعه فرهنگ سیاسی	۰/۷۴	۴/۳۵	۰/۸۱	شایسته‌سالاری	۰/۶۷	۴/۵۰	۰/۷۹
	۰/۷۴	۴/۳۵	۰/۸۱	واقعیت‌گرایی	۰/۷۴	۴/۳۲	۰/۷۴
	۰/۸۳	۴/۲۳	۰/۸۰	جهان‌گرایی	۰/۸۰	۴/۲۳	۰/۸۳
تقویت هویت دینی - ملی	۰/۷۳	۴/۳۴	۰/۷۷	سلامت اخلاقی	۰/۵۹	۴/۶۶	۰/۵۴
	۰/۷۳	۴/۳۴	۰/۷۷	شهرت و محبوبیت	۰/۶۷	۴/۳۶	۰/۶۸
	۰/۷۱	۴/۳۰	۰/۸۱	عزتمندی	۰/۸۱	۴/۳۰	۰/۷۱
توسعه فرهنگ اقتصادی	۰/۸۵	۴/۰۴	۰/۸۵	فرهنگ دینی	۰/۸۵	۴/۰۴	۰/۶۹
	۰/۷۸	۴/۲۴	۰/۷۶	اخلاق اقتصادی	۰/۶۹	۴/۳۹	۰/۶۳
	۰/۷۸	۴/۲۴	۰/۷۶	مشارکت مردمی	۰/۸۱	۴/۲۰	۰/۷۴
توسعه فرهنگ اجتماعی	۰/۸۳	۴/۱۵	۰/۸۳	تجارت ورزشی	۰/۸۳	۴/۱۵	۰/۷۵
	۰/۷۷	۴/۲۰	۰/۸۷	سرمایه اجتماعی	۰/۶۶	۴/۵۱	۰/۴۹
	۰/۷۷	۴/۲۰	۰/۸۷	کنترل اجتماعی	۰/۷۴	۴/۳۲	۰/۴۵
توسعه آموزشی و فناوری	۰/۸۸	۳/۸۷	۰/۸۸	نشاط اجتماعی	۰/۷۳	۴/۲۴	۰/۶۷
	۰/۸۸	۳/۸۷	۰/۸۸	میراث اجتماعی	۰/۸۵	۴/۰۳	۰/۶۶
	۰/۸۸	۳/۸۷	۰/۸۸	مسئولیت‌پذیری اجتماعی	۰/۸۸	۳/۸۷	۰/۵۰
توسعه آموزشی و فناوری	۰/۷۲	۴/۱۲	۰/۸۲	آموزش و پژوهش	۰/۷۲	۴/۲۷	۰/۵۰
	۰/۷۲	۴/۱۲	۰/۸۲	الگوپذیری	۰/۷۷	۴/۲۶	۰/۶۷
	۰/۷۲	۴/۱۲	۰/۸۲	توانمندی نیروی انسانی	۰/۷۷	۴/۱۵	۰/۷۲
	۰/۷۲	۴/۱۲	۰/۸۲	جامعه‌پذیری	۰/۷۵	۴/۱۱	۰/۷۲
۰/۷۲	۳/۹۵	۰/۶۲	رسانه	۰/۶۲	۳/۹۵	۰/۷۷	

همچنین، در تحلیل عاملی اکتشافی پرسش‌نامه پژوهش، حداقل بار عاملی مورد قبول برای هر گویه معادل (۰/۴۰) در نظر گرفته شد و دو گویه به دلیل داشتن بار عاملی کمتر از بار مبنا و یا داشتن بار عاملی در دو یا چند عامل، از فرایند تحلیل خارج شدند. مهم‌ترین گویه‌های شناسایی شده در جدول شماره سه ارائه شده است.

جدول شماره سه نشان‌دهنده مهم‌ترین گویه‌های مؤثر بر توسعه فرهنگی در ورزش قهرمانی از طریق بررسی میانگین و انحراف استاندارد آن‌ها با توجه به نظر شرکت‌کنندگان در پژوهش است. براساس این جدول مشاهده می‌شود که گویه‌های برخورد با فساد مالی در ورزش (۴/۷۹±۰/۵۶)، عدم تکبر و خودخواهی پس از موفقیت‌های ورزشی (۴/۷۵±۰/۴۹) و واگذاری مسئولیت‌های ورزشی براساس تجربه و تخصص (۴/۷۴±۰/۵۲) از اهمیت بیشتری برخوردار هستند.

جدول ۳- مهم‌ترین گویه‌های مؤثر در توسعه فرهنگی در ورزش قهرمانی

گویه‌ها	بعد	میانگین ن	انحراف استاندارد	بار عاملی
برخورد با فساد مالی در ورزش (رشوه و غیره)	فرهنگ سیاسی	۴/۷۹	۰/۵۶	۰/۸۵۲
عدم تکبر و خودخواهی پس از موفقیت‌های ورزشی	هویت دینی - ملی	۴/۷۵	۰/۴۹	۰/۷۵۳
واگذاری مسئولیت‌های ورزشی براساس تجربه و تخصص	فرهنگ سیاسی	۴/۷۴	۰/۵۲	۰/۷۳۷
ضابطه‌مندی در انتخابات و انتصابات در ورزش	فرهنگ سیاسی	۴/۶۹	۰/۵۳	۰/۷۰۰
پرهیز از زدوبندهای غیراخلاقی یا تبانی در ورزش	هویت دینی - ملی	۴/۶۶۹	۰/۵۷	۰/۸۳۷
پرهیز از مصرف مواد نیروزا (دوپینگ در ورزش)	هویت دینی - ملی	۴/۶۶۴	۰/۶۲	۰/۷۵۶
احترام به پرچم و سرود جمهوری اسلامی در میادین ورزشی	هویت دینی - ملی	۴/۶۲۳	۰/۶۸	۰/۵۰۸
وجود تفکر استراتژیک و درازمدت و پرهیز از روزمرگی در ورزش	فرهنگ سیاسی	۴/۶۰	۰/۶۶	۰/۶۲۸

بحث و نتیجه‌گیری

نتایج نشان داد که پنج عامل اصلی مؤثر در توسعه فرهنگی در ورزش قهرمانی شامل: توسعه فرهنگ اجتماعی، توسعه فرهنگ سیاسی، توسعه فرهنگ اقتصادی، تقویت هویت ملی - دینی و توسعه آموزشی و فناوری اطلاعات می‌باشد. در این ارتباط، پژوهشی که به‌طور مستقیم این طبقه‌بندی را ارائه کرده باشد مشاهده نگردید. البته، مطالعات داخلی بیشتر بر توسعه فرهنگ ورزش، ورزش قهرمانی و فرهنگ سازمان‌های ورزشی متمرکز شده‌اند. برخی از مطالعات نیز تنها با ارائه مؤلفه و شاخص‌هایی، به‌طور غیرمستقیم به تبیین عوامل مذکور پرداخته‌اند که می‌توان به‌عنوان نمونه از پژوهش‌های غفرانی و همکاران (۱۳۸۸)، سیف‌پناهی و همکاران (۱۳۹۰)، مظفری و همکاران (۱۳۹۱)، صفابخش (۱۳۸۶)، روزخوش (۱۳۸۸) و رئوفی (۱۳۷۴) نام برد. در این راستا، پژوهش‌های خارجی نیز به‌طور عمده به بررسی فرهنگ سازمان‌های ورزشی و توسعه ورزش قهرمانی پرداخته‌اند که در این ارتباط می‌توان به مطالعات مکینتاش و دوهرتی^۱ (۲۰۱۰)، دی بوسچر و همکاران (۲۰۰۳) و فتر (۲۰۱۱) اشاره کرد.

براساس نتایج مشخص شد که مهم‌ترین عامل در توسعه فرهنگی در ورزش قهرمانی، عامل توسعه فرهنگ سیاسی است. طبق یافته‌های این پژوهش، برای توسعه فرهنگ سیاسی در ورزش باید اقداماتی مانند واگذاری امر تصمیم‌سازی در ورزش و مسئولیت‌ها به افراد متخصص و باتجربه، ثبات مدیریت در ورزش، حمایت دولت از میزبانی رویدادهای ورزشی مهم در کشور، کسب کرسی و حمایت از نمایندگان کشور در سازمان‌های ورزشی بین‌المللی، ارتباطات و تعامل با مراکز ورزشی داخلی و بین‌المللی، همسویی کارگزاران ورزش با سیاست‌ها و برنامه‌های توسعه کشور انجام پذیرد. غفرانی و همکاران (۱۳۸۹)، سیف‌پناهی و همکاران (۱۳۹۱)، مظفری و همکاران (۱۳۸۸)، صفابخش (۱۳۸۶) و روزخوش (۱۳۸۸) نیز از میزبانی رویدادهای ورزشی بین‌المللی و کسب کرسی‌های فعال بین‌المللی، گسترش تعامل سازمان‌یافته و اثربخش بین نهادهای ملی و منطقه‌ای ورزش قهرمانی با نظام آموزش و پرورش، گسترش مسابقات بین‌المللی با کشورهای دیگر و استفاده از نیروهای کارآمد، متخصص و مرتبط در سطوح مختلف ادارات ورزشی نام برده‌اند.

تأثیرگذاری و تعیین‌کنندگی این نوع توسعه در عرصه‌های داخلی و خارجی، بیان‌کننده دلیل اهمیت بیشتر آن از دیدگاه پاسخ‌دهندگان می‌باشد؛ زیرا، در عرصه داخلی، از نتایج آن ایجاد دوستی و برادری، سالم زندگی کردن، دستیابی به سعادت و نیکبختی بوده و در عرصه خارجی، ابزار قدرت در دست دولت‌ها برای تسلط ایدئولوژی فکری و اقتصادی بر جوامع دیگر است. جوادی ارجمند

1. Macintosh & Doherty

(۱۳۹۲) و کشاورز شکری و همکاران (۱۳۹۲)، دیپلماسی و قدرت نرم را لازمه توسعه فرهنگ سیاسی دانسته و رسانه‌ها، فناوری و انتقال ارزش‌ها و باورها را از مهم‌ترین ابزارهای دستیابی به این نوع توسعه عنوان کرده‌اند. ورزش با تخلیه هیجان، تنش‌ها و انرژی پرخاشگری افراد و نیز تأکید بر ارزش‌های مثبت اجتماعی، در جامعه‌پذیری سیاسی نقش داشته و باعث تقویت وحدت ملی و ثبات و تعادل اجتماعی می‌گردد. همچنین، ورزش سازوکار مفید و مؤثر در نزدیک کردن خرده‌فرهنگ‌ها به یکدیگر است. در این ارتباط می‌توان به احتزاز پرچم و پخش سرود ملی یک کشور به دنبال پیروزی ورزشکاران آن در مسابقات جهانی اشاره کرد که بیانگر وحدت ملی در آن کشور می‌باشد (ملکوتیان، ۱۳۸۸، ۸۴). از دلایل دیگر برای توسعه فرهنگ سیاسی در ورزش، بهره‌گیری قدرت‌ها از ورزش و ورود ورزشکاران به عرصه سیاست است (فاضلی، ۱۳۹۱، ۱۵۸).

علاوه‌براین، تقویت هویت ملی - دینی به‌عنوان دومین عامل مهم در توسعه فرهنگی در ورزش قهرمانی شناخته شد. هویت به دو بخش فردی و اجتماعی تقسیم می‌شود. هویت اجتماعی خود شامل: هویت دینی و هویت ملی می‌باشد که هویت دینی به‌معنای عضویت در یک گروه مذهبی و یا پذیرش نظام‌های باوری، تأیید ارزش‌های دینی و تعهد به گروه‌های مذهبی تعریف شده است و هویت ملی نیز نوعی احساس تعلق و دلبستگی به آمل، آرمان‌ها، مناسبات و روابط در یک جامعه است که باعث نزدیکی افراد جامعه به یکدیگر می‌شود؛ بنابراین، هویت اعم از دینی و ملی، از طریق تحکیم باورها، ارزش‌ها، ایجاد نظام اعتقادی، اخلاق‌مداری، احساس تعهد، مسئولیت‌پذیری، احترام به سنت‌ها و میراث فرهنگی و قانون‌مداری، نقش خود را در توسعه فرهنگی جوامع ایفا می‌کند. یونسکو^۱ نیز یکی از راه‌های دستیابی به هویت را ورزش دانسته است (صالحی امیری، ۱۳۹۲، ۷۷). همچنین، بررسی سیاست‌های فرهنگی و فلسفه ورزش در برخی از کشورها، بر نقش مهم ورزش در کسب و تقویت هویت ملی تأکید دارد. استفاده از سبک معماری ایرانی - اسلامی در طراحی و ساخت اماکن ورزشی، رعایت پوشش و ظاهر و حفظ شأن ایرانی - اسلامی در رویدادهای ورزشی ملی و بین‌المللی، ترویج روحیه پهلوانی و جوانمردی در ورزش، پرهیز از خشونت، بداخلاقی و فحاشی در میداين و رقابت‌های ورزشی، پرهیز از مصرف مواد نیروزا (دوپینگ در ورزش) و زدوبندهای غیراخلاقی یا تبانی در ورزش و کسب سهمیه و مدال در رویدادهای ورزشی بین‌المللی، از یافته‌های این پژوهش است که موجب تقویت هویت دینی - ملی و توسعه فرهنگی در ورزش قهرمانی می‌شود. پژوهشگران مختلفی مانند صفا بخش (۱۳۸۶)، هاشمی و جوادی یگانه (۱۳۸۶)، روزخوش (۱۳۸۸)، فاضلی (۱۳۹۱)، قاسمی و کشگر (۱۳۹۱)، اشتریان (۱۳۹۲)، اخوان کاظمی و

شاه‌قلعه (۱۳۹۲) و احمدزاده و همکاران (۱۳۹۳)، ایجاد و تقویت هویت ملی را از طریق ورزش ممکن دانسته‌اند و ملاک‌ها و شاخص‌های بسیاری را برای تقویت هویت دینی - ملی برشمرده‌اند. سیاست‌های فرهنگی هلند و بلژیک (۲۰۱۰) نیز اشاره به کسب هویت ملی و افزایش غرور ملی از طریق کسب میزبانی و موفقیت در ورزش قهرمانی دارد.

براساس نتایج، عامل توسعه فرهنگ اقتصادی، سومین اولویت را در میان عوامل توسعه فرهنگی به خود اختصاص داد. فرهنگ و اقتصاد تأثیر متقابل بر یکدیگر دارند و بدون توجه به فرهنگ جامعه نمی‌توان توسعه را در خدمت انسان قرار داد. طبق یافته‌های این پژوهش، در ورزش نیز توجه به رشد اشتغال از طریق ورزش، مشارکت بخش خصوصی، وجود سازمان‌های مردم‌نهاد (NGO) و داوطلبانه، حمایت از حامیان مالی، توسعه صنعت توریسم ورزشی، رعایت موازین اسلامی در قراردادهای ورزشی، وجود قوانین حمایتی از اقتصاد ورزش، برخورد با فساد مالی در ورزش (رشوه و غیره) (احمدزاده و همکاران (۱۳۹۳) یکی از چالش‌های ورزش امروز ایران را رواج رشوه و تبانی می‌دانند) و حمایت از تولید، ساخت و مصرف کالاها، ابزارها و وسایل ورزشی داخلی می‌تواند موجب استقلال و عدم وابستگی اقتصادی در ورزش کشور گردد. یکی از مباحث عمده در اقتصاد ورزش کشور، موضوع خصوصی‌سازی می‌باشد که مطالعات زیادی در این زمینه انجام گرفته است؛ به‌عنوان مثال، رضوی (۱۳۸۵)، غفرانی (۱۳۹۰) و روزخوش (۱۳۸۸) بر تبدیل ساختار ورزش کشور از طریق خصوصی‌سازی و سرمایه‌گذاری بخش خصوصی در ورزش کشور تأکید کرده‌اند. امیری و همکاران (۱۳۹۲)، خسروی‌زاده و همکاران (۱۳۹۳) و علی‌دوست قهفرخی و همکاران (۱۳۹۲) نیز موانع عمده خصوصی‌سازی را مخالفت متخصصان و کارشناسان با مباحث خصوصی‌سازی دانسته‌اند. همچنین، روزخوش (۱۳۸۸) در پژوهش خود تصویب قوانین در حمایت از اقتصاد ورزش، سهم ورزش از بازار کالاها و خدمات ورزشی، میزان حمایت مدیران ورزشی از اسپانسرها، تصویب قوانین در حمایت از اقتصاد ورزش، تعهدات اخلاقی بازیکنان و مربیان در قراردادهای آن‌ها و سهم ورزش از اشتغال را یادآور شده است. صنایع (۱۳۸۴) نیز بهبود کیفیت تولیدات و صدور محصولات ورزشی و صفابخش (۱۳۸۶)، لزوم مقابله با نظام دلالی و واسطه‌گری در ورزش حرفه‌ای و جلوگیری از تخریب بازار نقل و انتقالات بازیکنان را از عوامل مؤثر در توسعه فرهنگ اقتصادی دانسته‌اند.

توسعه فرهنگ اجتماعی، یکی دیگر از عوامل اصلی شناسایی توسعه فرهنگی در ورزش قهرمانی است که به‌معنای تحقق و دگرگونی بنیادی در نگرش‌ها، رفتارها، نقش‌های اجتماعی و غیره در یک جامعه می‌باشد. در این ارتباط، وثوقی (۱۳۹۱) بیان کرده است که اعتماد و مشارکت اجتماعی، وضعیت مطلوبی در ایران ندارد و وجود تعارض میان سنت و مدرنیته، از خود بیگانگی فرهنگی، فقدان یا ضعف نهادهای مدنی، آسیب‌ها و مشکلات اجتماعی و غلبه ثروت و قدرت بر تعهد و

مسئولیت‌پذیری، ضرورت توسعه فرهنگ اجتماعی را نشان می‌دهد. رسوخ برخی ناهنجاری‌های اجتماعی در ورزش مانند پرخاشگری، زدبندهای غیراخلاقی، دوپینگ و غیره به‌ویژه در ورزش‌های تیمی و حرفه‌ای مانند فوتبال، بیانگر توجه به توسعه فرهنگ اجتماعی در ورزش است (صفابخش، ۱۳۸۶، ۶؛ احمدزاده، ۱۳۹۳، ۲۴)؛ بنابراین، با توسعه همکاری و تعاون، احترام متقابل، ارتباط دوستانه، رعایت هنجارهای اجتماعی، شرکت در امور خیریه و اعتماد عمومی به جامعه ورزش می‌توان به توسعه فرهنگ اجتماعی در ورزش کمک کرد. در همین رابطه، فراهانی و همکاران (۱۳۹۳)، بهروان (۱۳۹۲) و بابایی‌فرد (۱۳۸۹) نیز اعتماد^۱، مشارکت^۲، تعاون و همکاری^۳، همدلی و احترام متقابل^۴، انسجام و هم‌بستگی^۵، شبکه‌های اجتماعی^۶، مذهبی‌بودن، عمل خیرخواهانه و بشردوستانه، صداقت، قانون‌مداری، تعاون، ایثار و همدلی را در توسعه فرهنگی تأثیرگذار دانسته‌اند. تأمین نیازهای رفاهی و خدماتی استفاده‌کنندگان از ورزش، تأمین امنیت رویدادهای ورزشی، حمایت مادی - معنوی از ورزشکاران موفق، پایبندی دینی (دوری از اعمال خلاف شرع و عرف و قانون در ورزش) در ورزش، ترجیح منافع سازمانی بر منافع فردی در ورزش و وجود موزه‌ها و آثار گردشگری در ورزش، از نتایج دیگر پژوهش در بعد توسعه فرهنگ اجتماعی می‌باشد. در این ارتباط، پژوهشگرانی مانند صفابخش (۱۳۸۶)، روزخوش (۱۳۸۸)، غفرانی و همکاران (۱۳۸۹)، قاسمی و کشگر (۱۳۹۱) و فرجی (۱۳۹۳)، روش‌های مختلفی را برای توسعه فرهنگ اجتماعی و اخلاق در ورزش نام برده‌اند. در سیاست‌های فرهنگی انگلیس و ولز (۲۰۰۳)، جمهوری چک (۲۰۰۹)، نیوزیلند (۲۰۰۹)، هلند و بلژیک (۲۰۱۰) و فنلاند (۲۰۱۱) نیز بر کاهش ناهنجاری‌های اجتماعی از طریق ورزش، انسجام اجتماعی، توجه به اخلاق در ورزش برای مبارزه با شیوع ناهنجاری، امنیت اجتماعی و توجه به احترام متقابل در ورزش اشاره شده است.

براساس یافته‌های پژوهش، توسعه آموزشی و فناوری اطلاعات، آخرین عامل از عوامل توسعه فرهنگی در ورزش قهرمانی است که وظیفه اصلی نهادهای آموزشی و تربیتی، وسایل ارتباط جمعی و فناوری می‌باشد. یافته‌های این پژوهش برای توسعه فناوری شامل افزایش تعداد پایگاه‌های اطلاع‌رسانی در ورزش، تعداد شبکه‌های رادیویی و تلویزیونی ورزشی، روزنامه‌ها، مجلات ورزشی، انتشار اخبار و اطلاعات درست و صحیح در رسانه‌های ورزشی بود. ضمناً، توجه رسانه‌های گروهی در پرداختن به موضوع اخلاق در ورزش و ترویج فرهنگ پهلوانی، کانون‌های رسمی و انجمن‌های

-
1. Trust
 2. Participation
 3. Cooperation
 4. Empathy and Mutual Respect
 5. Solidarity
 6. Social Networks

صنفي در ورزش (مانند كانون هواداران، مربيان و غيره) مي تواند در اين توسعه مفيد واقع شوند. يافته‌هاي ديگر اين پژوهش مربوط به حوزه آموزش بود. صنايع (۱۳۸۴)، ناظمي اردكاني و كشاورز (۱۳۸۵)، صفايخش (۱۳۸۶)، افراسيابي (۱۳۸۸)، روزخوش (۱۳۸۸)، منافي شرف‌آباد (۱۳۹۲)، نيستاني و رامشگر (۱۳۹۲) و صالحی امیری (۱۳۹۲)، شاخص‌های دیگری مانند صدور محصولات ورزشی، میزان مخاطبان رسانه‌های ورزشی، تعداد نشریات تخصصی ورزشی در ایران، توجه به پژوهش در اسناد و برنامه‌های کلان ورزش کشور و افزایش مراکز پژوهشی ورزشی را برای این نوع توسعه پیشنهاد داده‌اند. در این راستا، سیاست‌های فرهنگی فنلاند (۲۰۰۳)، اسپانیا (۲۰۱۴) و ترکیه (۲۰۱۳)، در دسترس بودن آموزش و پرورش ابتدایی، حمایت از توسعه فعالیت کتابخانه‌ها، پشتیبانی از ورزش دانش‌آموزی، تعداد کتابخانه‌های عمومی، تعداد استفاده‌کنندگان از کتابخانه‌های عمومی، تعداد روزنامه‌ها و مجلات و تعداد گردش روزانه روزنامه‌ها و مجلات را به عنوان مؤلفه‌های مؤثر در توسعه فرهنگی بر شمرده‌اند.

به طور کلی، توسعه فرهنگ سیاسی و تقویت هویت ملی - دینی، اولین گام در جهت توسعه فرهنگی در ورزش و به ویژه ورزش قهرمانی است و ملاک‌ها و شاخص‌های پژوهش حاضر می‌تواند مبنایی اولیه و مقدماتی برای برنامه‌ریزی و اقدام جهت نیل به این هدف باشد. آنچه تاکنون پژوهش‌های مرتبط با فرهنگ و ورزش نشان داده اند این است که ناهنجاری‌های اخلاقی و رفتاری فراوانی در ورزش قهرمانی وجود دارد؛ در صورتی که نتایج تحقیق حاضر نشان داد با گسترش فرهنگ سیاسی و به ویژه تقویت هویت ملی و دینی، بهتر می‌توان به طور غیر مستقیم ناهنجاری‌های اخلاقی و رفتاری را کاهش داد.

منابع

1. Ahmadi, A. H., Noorinia, H., & Moghaddam, Gh. (2012). Cultural Issues of Iran championship sports from experts viewpoints. *Sport Physiology & Management Investigationst*, 10, 87-100. (Persian).
2. Ahmad Zadeh, A., Mousavi, S. J., & Doosti, M. (2014). Identifying of cultural challenges and opportunities of sport in Mazandaran province. *Contemporary Studies on Sport Management Journal*, 4 (7):15-29. (Persian).
3. Akhavan Kazemi, M., & Shahqhlh, S. (2013). A regard to effects of football on national identity components. *Culture-Communication Studies*, 14(55), 116-31. (Persian).
4. Alidoust Ghahfarokhi, A., Jalali Farahani, M., Goudarzi, M., & Naderan, E. (2013). The cultural and social barriers to implement general policies of article 44 in Iran professional sport. *Sport Management Studies*, 5(20): 79-96. (Persian).

5. Amiri, M., Nayyeri, Sh., Saffari, M., & Delbari Ragheb, F. (2013). Explanation and prioritization of barriers to privatization and private sector participation in sport development. *Sport Management*, 5(4): 83-106. (Persian).
6. Ashtarian, K. (2011). Introduction to cultural policy methods (1st ed). Tehran Municipality's Department of Social and Cultural Studies: Publication Sociologists. 1-125(Persian).
7. Babaeifard, A. (2010). Cultural development and social development in Iran. *Social Welfare Quarterly*, 10(37), 7-56. (Persian).
8. Baker, J., & Horton, S. (2004). A review of primary and secondary influences on sport expertise. *High Ability Studies*, 15(2), 211-28.
9. Bian, N. (2005). The effects of economic development on Olympic performance. (Master dissertation). Illinois Wesleyan University, Economics Department. (Digital Commons@ Iwu). 1-120.
10. Bohkle, N., & Robinson, L. (2009). Benchmarking of elite sport systems. *Management Decision*, 47(1), 67-84.
11. Cultural Indicators for New Zealand. (2009). [Cultural Sector Performance Unit Policy & Sector Performance Group, Ministry for Culture and Heritage]. PO Box 5364, Wellington 6140. www.mch.govt.nz/research-publications/cultural-indicators-new-zealand-2009
12. De Bosscher, V., DeKnop, P., & Heyndles, B. (2003). Comparing tennis success among countries. *International Sports Studies*, 25(1), 49-68.
13. De Bosscher, V., De Knop, P., van Bottenburg, M., & Shibli, S. (2006). A conceptual framework for analysing sports policy factors leading to international sporting success. *European Sport Management Quarterly*, 6(2): 185-215.
14. Farahani, A., Keshavarz, L., Ghasemi, H., & Azizian Kohan, N. (2014). Analysis of social capital of academic members of physical education faculties in Iran. *Applied Research in Sport Management*, 3(9), 127-38. (Persian).
15. Fazli, H. (2012). Sports and identity politics. *Iranian Political Science Association*, 7(2), 152-74. (Persian).
16. Federici&Motta srl. (2014). Statistical Yearbook of Spain 2014. esteri.it/MAe/en/Ministero/publicazioni/Annuario. www.ine.es/en/pr0dyser/pubweb
17. Fetter, S. E. (2011). Socioeconomic determinants of win maximization at the FIFA World Cup. (Unpublished master dissertation). The Faculty of the Department of Economics and Business, the Colorado College.
18. Ghasemi, H., & Keshgar, S. (2012). Socio-cultural foundations of the sport (1st ed). Bamdad Ketab.1-144 (Persian).
19. Ghofrani, M. (2011). The design and codification of a championship development strategy in Golestan province. *Sport Physiology & Management Investigationst*, 5, 17-33. (Persian).
20. Ghofrani, M., Goudarzi, M., Sajjadi, N., Jalali Farahani, M., Mogharnasi, M., tabatabai, & Alidoust Ghahfarokhi, A. (2009). The design and codification of the development strategy of championship sports in Sistan and Baluchestan province. *Harakat*, 39(0), 107-31. (Persian).

21. Green, M. (2005). Integrating Macro-and meso-level approaches: A comparative analysis of elite sport development in Australia, Canada and the United Kingdom. *European Sport Management Quarterly*, 5(10), 142-66.
22. Halabian, S., Goodarzi, M., & Alidoust Ghahfarrokhi, A. (2014). The identification and prioritization of moral standards in Iran professional sport. *Sport Physiology & Management Investigationst*, 6(2), 9-19. (Persian).
23. Hashemi, S. Z., & Javadi Yeganeh, M. R. (2007). Soccer and national identity. *National Studies*, 8(2), 108-24. (Persian).
24. Hilvoorde, I. V., Vorstenbosch, J., & Devisch, I. (2010). Philosophy of sport in Belgium and the Netherlands: History and characteristics. *Journal of the Philosophy of Sport*, 5 (37), 225-36.
25. Hoffman, R., Lee, C. G., & Ramasamy, B. (2002). The socio-economic determinants of international soccer performance. *Journal of Applied Economics*, 5(2), 253-72.
26. Javadi Arjmand, M. J. (2013) The impact of globalization of culture on the position of general diplomacy of Iran's Foreign Policy. *Islamic Revelation Studies*, 10(34), 163-80. (Persian).
27. Keshavarzshokri, A., Bayat, M., & Bakhshandeh, Kh. (2013). Cultural diplomacy in the Middle East. *Culture-Communication Studies*, 14(55), 8-29. (Persian).
28. Khosravizadeh, A., Bahrani, A., & Haghdadi, A. (2014). Investment and involvement barriers of private sector in Markazi province sport. *Sport Management Studies*, 6(24), 207-22. (Persian).
29. Manafi Sharafabad, K., & Zamani, E. (2012). The role of education system in the cultural development of the society. *Cultural Engineering*, 7(73&74), 135-52. (Persian).
30. Mozaffari, S. A. A., Ellahi, A. R., Abbasi, Sh., Ahadpour, H., & Rezaei, Z. (2012). Development strategies of the athletic sport. *Sport Management Studies*, 4 (13), 33-48. (Persian).
31. National Cultural Policy Czech Republic 2009–2014. Ministry OF Culture Prague. (2009). [Issued by the Czech government]. www.mkcr.cz/national-cultural-policy-from-2009-2014-974.html
32. Roozkhosh, M. (2010). Determination and definition of components and sub components and indexes of sport's field. (Research projects). The Supreme Council of Cultural Revolution Scientific Office: Strategic Studies Center. 1-139. (Persian).
33. Safabakhsh, M. (2007). The development of sports culture. (Research projects). Physical Education Organization of Islamic Republic of Iran. Vice-chancellor and the Provinces. National Office Management and Development of Sports in Iran. 1-338. (Persian).
34. Seif Panahi Shabani, J., Goudarzi, M., Hamidi, M., & Khatibi, A. (2010). The design and codification of the development strategy of championship sports in Kurdistan province. *Sport Management*, 3 (8), 57-73. (Persian).
35. Swenson, J. S. (2012). Unsportsmanlike conduct: The duty placed on stadium owners to protect against fan violence. *Marquette Sports Law Review*, 23(1), 135-53
36. Turkey's Statistical Yearbook. (2013). [Elif Bozkurt]. Ec. europa. eu/eurostat/web/ess/-/turkey-s-statistical-yearbook-2013. www.turkstat.gov.tr

37. Van Tuyckom, C., & Joreskog, K. C. (2012). Going for gold welfare characteristics and Olympic success: An application of the structural equation approach. *Quality and Quantity*, 46, 189-205.
38. Vosoghi, M., Khosravinezhad, S. M. (2009). Investigating of the social-cultural factors of effective on the excitement behavior of football watchers. *Social Sciences Bulletin*, 3(1), 118-41. (Persian).
39. Jiang Y, li j. Hua F, Wang j. (2007). Multi-factor staistical analysis of influencing factors for elite sports development.

استناد به مقاله

رمضانی نژاد، رحیم، میر یوسفی، سید جلیل، رحمتی، محمد مهدی، و نژادسجادی، سید احمد. (۱۳۹۵). شناسایی عوامل و ملاک‌های مؤثر در توسعه فرهنگی در ورزش قهرمانی. *مطالعات مدیریت ورزشی*، ۸(۴۰)، ۶۱-۷۸.

Ramzaninezad, R., Miryousefi, S., J., Rahmati, M., M., & Nejadajadi, S., A. (2017). The Detection of Factors and Criteria of Cultural Development in Athletic Sport. *Sport Management Studies*. 8 (40): 61-78. (Persian)

Identification of Factors and Criteria of Cultural Development in Athletic Sport

R. Ramzaninezad¹, M. M. Rahmati², S. J. Miryousefi³,
S.A. Nejad sajjadi⁴

1. Professor of Sport Management, University of Guilan*
2. Associate Professor of Social Sciences, University of Guilan
- 3,4. Assistant Professor of Sport Management, University of Vali-Asre Rafsanjan

Received: 2015/08/02

Accepted: 2016/01/13

Abstract

Identification of factors and criterion that facilitate the process of cultural development in athletic sport is necessary. Thus, the purpose of this study was to identify cultural development factors contributing to athletic sport. The method of the research was a mixed-method research. During the second stage, 143 experts and researchers participated in research. For data analysis, factor analysis with orthogonal rotation was used. Based on research findings, five factors were identified to be contributing to cultural development of athletic sport. These are, in order of importance, as follows: development of political culture, strengthening national-religious identity, development of economic culture, development of social culture, and development of education and technology. Also, based on factor analysis, of the three criteria of political culture factor, the criterion of meritocracy; of the four criteria of strengthening national-religious identity factor, the criterion of moral health; of the three criteria for the development of economic culture factor, the economic ethics criterion; of the four criteria for development of social culture factor, the criterion of social capital; and finally, of the five criteria for the development of education and information technology, the criterion of education and research enjoyed the highest priorities. Therefore, the development of political culture and the strengthening of national-religious identity is the first step towards the cultural development of sports, especially in athletic sport.

Keywords: Athletic Sport, Cultural Development, Development of Political Culture, Strengthening of National-Religious Identity.

*Corresponding Author

Email: Rramguil@yahoo.com